બોચાસણવાસી શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ સ્વામિનારાયણ સંસ્થા, સત્સંગ શિક્ષણ પરીક્ષા

(કુલ ગુણ : ૧૦૦)

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પ્રવીણ - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૫) રવિવાર, ૬ માર્ચ, ૨૦૧૬

નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

☞ અગત્યની સૂચના ☜

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧ |) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '0' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✔) કે ખોટાં (✗) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

☞ વિશેષ નોંધ ☜

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા.ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : કિશોર સત્સંગ પ્રવીણ, નવમી આવૃત્તિ -ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૩)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

☞ **નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.**

૧. ''તમે સંડાસમાં ફાનસ મૂકી આવો.'' (૭/૨૧)

➫ શ્રીજીમહારાજ - ભગુજીને

➫ જીવાખાચરે રામખાચરને થોડી જમીન અને રૂપિયા આપી રાત્રે મહારાજ જે સંડાસમાં જતા ત્યાં મહારાજને મારવા માટે ઉઘાડી તલવારે સંતાડ્યો હતો. ત્યારે

૨. ''આ ઘઉં તમે સૌને દળવા માટે આપો છો ? '' (૧૧/૨૯)

➫ વેશ્યાબાઈ (ગણિકા) - શ્રીજીમહારાજને.

➫ જેતલપુરમાં યજ્ઞ માટે મહારાજ ઘરોઘર દળવા માટે ઘઉં આપતા હતા. મહારાજ ગણિકાના ઘર પાસે આવ્યા ત્યારે ગણિકા મહારાજને પૂછે છે.

૩. ''અમારા ખરેખરા ભક્તરાજ ડોસાભાઈ શું કરે છે ?'' (૨૮/૮૪)

➫ શ્રીજીમહારાજ - બંધિયાના વાણિયાઓને

➫ બંધિયાના વાણિયાઓ મહારાજને મળવા માટે આવે છે. ત્યારે મહારાજ ડોસાભાઈની ખબર પૂછતાં કહે છે.

પ્ર.૨ નીચે આપેલાં વાક્યોમાંથી કોઈ પણ ત્રણ વિષે કારણ લખો. (બારેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૯)

૧. કુબેરદાસ ત્યાગી થવાને બદલે ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહ્યા. (૪/૧૩)

જ. કલ્યાણદાસ દીક્ષા લઈ અદ્‌ભુતાનંદ સ્વામી બન્યા. મહારાજની આજ્ઞાથી તેઓ પોતાના વતન કડુ અને સસરાના ગામ મેથાણમાં જઈને ભીક્ષા માગી આકરી કસોટીમાંથી પસાર થયા. તેમનાં પત્નીએ જીવનપર્યંત બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળીને પ્રભુભક્તિમાં જીવન વ્યતીત કર્યું. પરંતુ તેમના ભાઈ વજુભાઈ તેમને ઘેર તેડી લાવવાના આશયથી વરતાલ આવ્યા. સ્વામીએ તેમને પાંચ દિવસ રોકી વૈરાગ્યની એવી વાતો કરી કે તેઓએ ત્યાં જ દીક્ષા લઈ લીધી. તેમનું નામ નિષ્કામાનંદ પાડ્યું. વજુભાઈ ઘેર ન આવતાં બીજા ભાઈ વિઠ્ઠલભાઈ તેમને લેવા ગયા. તેમનું અંતર પણ સ્વામીની વાતોથી વીંધાઈ ગયું. તેઓ પણ દીક્ષા લઈ ચૈતન્યાનંદ સ્વામી (નાના) બન્યા. ચોથા ભાઈ કુબેરદાસ પણ ઉદાસ થઈ ગયા હતા, પણ સમગ્ર કુટુંબનો ભાર તેમને શિરે હોવાથી શ્રીજીમહારાજે તેમને ગૃહસ્થાશ્રમમાં જ રાખ્યા. આમ શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞાથી કુબેરદાસ ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહ્યા.

૨. 'શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ' મહારાજના સર્વોપરી મહિમાનો ગ્રંથ છે. (૧૨/૩૬-૩૭)

જ. એક વાર વરતાલમાં રઘુવીરજી મહારાજના આસને સભા થઈ તેમાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામી, વિદ્વાન સંતો, બ્રહ્મચારી, હરિભક્તો

બેઠા હતા. તે વખતે આચાર્યશ્રી રઘુવીરજી મહારાજની ગાદી ઉપર ચંપાનાં ત્રણ પુષ્પ હતાં. રઘુવીરજી મહારાજે શ્રીજીમહારાજની સર્વોપરિતાના પ્રચાર અંગે મર્મ કરતાં કહ્યું : 'કેટલાક આ ફૂલ સુધી પૂગે છે, કેટલાક આ ફૂલ સુધી પૂગે છે પણ આ ફૂલ સુધી તો કોઈ પૂગતું જ નથી' ત્યારે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ત્રીજું ફૂલ લઈ વિદ્વાન બ્રહ્મચારી અચિંત્યાનંદજીને આપી કહ્યું : 'કેટલાક મહારાજને રામચંદ્ર જેવા સમજે છે, કેટલાક મહારાજને શ્રીકૃષ્ણ જેવા સમજે છે પણ વૈકુંઠ-ગોલોકથી પર અક્ષરધામના અધિપતિ, સર્વ અવતારના અવતારી સ્વયં શ્રીહરિ પૃથ્વી પર પધાર્યા છે તેમ નથી સમજતા. માટે તમે મહારાજના સર્વોપરી મહિમાનો ગ્રંથ કરો.' અચિંત્યાનંદ બ્રહ્મચારીએ પ્રસન્નતાથી આપેલ પુષ્પ ગ્રહણ કરી, સ્વામીશ્રીની પ્રેરણાથી સંસ્કૃત ભાષામાં અનુપમ ગ્રંથ 'શ્રીહરિલીલાકલ્પતરુ' યશકીર્તિની અપેક્ષા રાખ્યા વિના આચાર્યશ્રી રઘુવીરજી મહારાજના નામથી કર્યો. આ ગ્રંથમાં અવતારી શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનનાં દિવ્ય લીલાચરિત્રોનું ગાન કર્યું છે. લીલાચરિત્રોમાંથી મુમુક્ષુજનોને ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને ભક્તિનો યથાર્થ ઉપદેશ મળી રહે છે. મહારાજનું સર્વોપરીપણું લખવામાં કવિ જરા પણ અચકાયા નથી. સાથે સાથે 'ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અક્ષરબ્રહ્મ છે' તે વાત પણ કરી છે.

૩. મગનભાઈએ પોતાનું જીવન શ્રીજીમહારાજ અને શાસ્ત્રીજી મહારાજની સેવામાં સમર્પણ કર્યું. (૩૩/૯૫)

જ. સત્શાસ્ત્રનો ઊંડો અભ્યાસ અને શાસ્ત્રીજી મહારાજ જેવા સત્પુરુષના પ્રસંગથી અક્ષરપુરુષોત્તમ, આત્મા-પરમાત્મા, બ્રહ્મ-પરબ્રહ્મના શુદ્ધ સનાતન જ્ઞાનમાં તેમની દૃષ્ટિ પડી ગઈ. તેમના જીવનમાં એવો ચમત્કારિક પલટો આવ્યો કે શાસ્ત્રીજી મહારાજની કૃપાના બળે અનેકને દુર્વ્યસનમાંથી તેમણે મુક્ત કર્યા અને તેમને ભગવાનને માર્ગે વાળી એ દિવ્યસુખ લેતા કરી દીધા. મગનભાઈએ પોતાનું સમગ્ર જીવન શ્રીજીમહારાજ તથા શાસ્ત્રીજી મહારાજની સેવામાં સમર્પણ કરી દીધું.

૪. વણિક હરિભક્ત સંતો માટે સીધું પોતાના ઘેરથી લાવ્યા. (૧૯/૫૯)

જ. ખોરાસા ગામમાં સત્સંગ બહુ હતો નહિ. એક વણિક હરિભક્તને રાજાભાઈ પ્રત્યે હેત, તેથી સત્સંગી થયા હતા. વર્ષમાં બે વાર સંતોનું મંડળ ગામમાં આવે. પોતાને ઘેરથી પહેલું સીધું લાવી સંતને તેમની મરજી પ્રમાણે જમાડવા એવો રાજાભાઈનો નિયમ હતો. એક વાર રાજાભાઈ બહારગામ ગયા હતા. ત્યાં સંતોનું મંડળ આવ્યું. ચોરા ઉપર ઉતારો કર્યો. વણિક હરિભક્તે તો રાજાભાઈના નિયમ મુજબ તેમને ઘેર જઈ તેમનાં પત્ની પાસે સીધા-સામગ્રીની માગણી કરી, પરંતુ તેમનાં પત્નીને શ્રદ્ધા ઓછી હતી. 'સાધુ તો નવરા છે તે વર્ષોવર્ષ હાલ્યા આવે છે. હું કાંઈ એવી નવરી નથી. હું તો દળી દળીને થાકી ગઈ છું; અને તમારા બધાનાં ઘર બળી ગયાં છે તે આંહી લેવા આવો છો ?' આ પ્રમાણે કહ્યું. તેથી શેઠને માઠું તો લાગ્યું, પણ પોતે સમય પારખી ગયા અને કાંઈ બોલ્યા વિના પોતાને ત્યાંથી સીધું-સામગ્રી લાવીને સંતોને જમાડ્યા.

પ્ર.૩ નીચે આપેલા વિષયો ઉપર મુદ્દાસર નોંધ લખો. (બારેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૮)

૧. શાસ્ત્ર એટલે શું ? (૧૨/૩૧-૩૨) શાસ્ત્ર એટલે મહાન આચાર્યો, ઋષિવર્યો, સંતો કે ભગવાનના અવતારોનાં દિવ્ય ચરિત્રો તેમજ તેમના ઉપદેશ કે તેમણે આપેલી આજ્ઞાઓને રજૂ કરતા ગ્રંથો. જેના દ્વારા પોતાના આશ્રિતોને શિસ્ત અને શાસનમાં વર્તાવાય એવો ગ્રંથ એટલે શાસ્ત્ર. જેના દ્વારા પોતાના મતને સ્પષ્ટ કરી આધ્યાત્મિક જ્ઞાન સમજાવાય છે તેવો ગ્રંથ એટલે શાસ્ત્ર. શું કરવા યોગ્ય છે અને શું કરવા યોગ્ય નથી તેનો વિવેક આપતું પુસ્તક તે શાસ્ત્ર. આ રીતે રચાયેલાં ઘણાં શાસ્ત્રો હિન્દુ ધર્મમાં છે. શ્રીજીમહારાજે તે પૈકી વ્યાસ ભગવાન રચિત શાસ્ત્રોને વિશેષ માન્યાં અને તે પ્રત્યે પોતાનો આદર જણાવ્યો. તે છતાં વચનામૃત ગ.મ. ૫૮માં કહ્યું : 'સંપ્રદાયની પુષ્ટિ તો એમ થાય છે જે, જે સંપ્રદાયના ઈષ્ટદેવ હોય તેનો જે હેતુ માટે પૃથ્વીને વિષે જન્મ થયો હોય અને જન્મ ધરીને તેણે જે જે ચરિત્ર કર્યા હોય અને જે જે આચરણ કર્યા હોય તે આચરણને વિષે ધર્મ પણ સહેજે આવી જાય અને ઈષ્ટદેવનો મહિમા પણ આવી જાય. માટે પોતાના ઈષ્ટદેવનાં જે જન્મથી દેહ મૂકવા પર્યંત ચરિત્ર તેનું જે શાસ્ત્ર તેણે કરીને સંપ્રદાયની પુષ્ટિ થાય છે.' આ રીતે વાત કરી મહારાજે સંતોને દેહપર્યંત સંપ્રદાય સંબંધી શાસ્ત્ર કરવા આજ્ઞા કરી. શિક્ષાપત્રીમાં હિન્દુ ધર્મના શાસ્ત્રોમાંથી પોતાને માન્ય શાસ્ત્રો આ મુજબ વર્ણવ્યા છે : 'ચાર વેદ તથા વ્યાસસૂત્ર તથા શ્રીમદ્‌ભાગવત નામે પુરાણ તથા મહાભારતને વિષે તો શ્રી વિષ્ણુસહસ્ત્રનામ તથા શ્રી ભગવદ્‌ગીતા તથા વિદુરજીએ કહેલી જે નીતિ તથા સ્કંદપુરાણનો જે વિષ્ણુખંડ તેને વિષે રહ્યું એવું જે શ્રી વાસુદેવમાહાત્મ્ય અને ધર્મશાસ્ત્રના મધ્યમાં રહી એવી જે યાજ્ઞવલ્કય ઋષિની સ્મૃતિ એ આઠ સત્શાસ્ત્ર તે અમને ઈષ્ટ છે.' સંપ્રદાયના દરેક આશ્રિત માટે તો સંપ્રદાયનાં શાસ્ત્રો જ મોક્ષમાર્ગે ઉપયોગી અને ઈષ્ટદેવનો મહિમા સમજવા મદદરૂપ થાય. **અથવા**

૨. **ઉપાસ્ય સ્વરૂપનું પ્રગટપણું (૨૩/૭૧-૭૨)** અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અંતર્ધાન થયા પછી કલ્યાણનું દ્વાર બંધ થયું નથી. સ્વામીએ વાતોમાં કહ્યું છે : 'હું તો ચિરંજીવ છું.' અર્થાત્ અનાદિ અક્ષરબ્રહ્મ પરમ એકાંતિક - પરમ ભાગવત સંતરૂપે આ પૃથ્વી પર સદા પ્રગટ વિચરતા હોય છે. આ પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ ગુણાતીત સંત દ્વારા શ્રીજીમહારાજ આ પૃથ્વી પર સમ્યક્ પ્રકારે પ્રગટ રહે છે અને મુમુક્ષુ જીવોને બ્રહ્મસ્થિતિ પમાડીને તેમનું આત્યંતિક કલ્યાણ કરે છે. શ્રીજીમહારાજ કહે છે : એવા પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંત દ્વારા સર્વ ક્રિયા કરનાર ભગવાન છે, 'આવા સંત તે સ્વયં હરિ છે.' આવા સાધુનો સંગ કરવો એ જ કલ્યાણનું અસાધારણ સાધન છે. એવા સંતનું દર્શન થયું ત્યારે એમ જાણવું જે, 'મને સાક્ષાત્ ભગવાનનું દર્શન થયું.' માટે એ સંત તો સર્વ જગતના આધારરૂપ છે. જ્યારે આવો સંતસમાગમ પ્રાપ્ત થયો ત્યારે દેહ મૂકીને જેને પામવા હતા તે તો દેહ છતાં જ મળ્યા છે. માટે જેને પરમપદ કહીએ, મોક્ષ કહીએ, તેને છતી દેહે જ પામ્યો છે. અને એવા સાધુની સેવા કરે તો ભગવાનની સેવા તુલ્ય ફળ થાય છે. આવા પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતનો જે કોઈ મુમુક્ષુ મન-કર્મ-વચને સંગ કરે છે અને તેની આજ્ઞા પાળે છે તે જીવ નિર્દોષ થઈ બ્રહ્મરૂપ થઈ જાય છે અને છતી દેહે પરમપદ જે મોક્ષ તેને પામે છે. આ પૃથ્વી પર અવતાર ધારણ કર્યા પછી શ્રીજીમહારાજ આત્યંતિક કલ્યાણનો માર્ગ ચાલુ રહે એ હેતુથી ગુણાતીત સંત દ્વારા સદા પ્રગટ છે. વચનામૃત પંચાળા-૭ પ્રમાણે

આ પૃથ્વી પરથી ભગવાન કદી અંતર્ધાન થયા જ નથી. તેઓ અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી દ્વારા પ્રગટ હતા. ત્યાર બાદ ઉત્તરોત્તર બ્રહ્મસ્વરૂપ ભગતજી મહારાજ, બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીજી મહારાજ અને હાલ પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ પ્રમુખસ્વામી મહારાજ - સ્વામીશ્રી નારાયણસ્વરૂપદાસજી દ્વારા પ્રગટ છે. આ પ્રમાણે શ્રીજીમહારાજ અક્ષરબ્રહ્મસ્વરૂપ સંત દ્વારા પૃથ્વી ઉપર સદાને માટે પ્રગટ રહ્યા છે, મુમુક્ષુ જીવોનું કલ્યાણ કરી તેમને સુખ આપી પોતાના ધામને પમાડી રહ્યા છે. અંતમાં, આપણી ઉપાસના એટલે શ્રીજીમહારાજ સર્વાવતારી પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ નારાયણ, ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અનાદિ અક્ષરબ્રહ્મ. અનાદિ અક્ષરબ્રહ્મ દ્વારા શ્રીજીમહારાજ સદા પ્રગટ રહી મુમુક્ષુ જીવોનું કલ્યાણ કરે છે. એ મોક્ષનું દ્વાર છે. પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ પ્રમુખસ્વામી મહારાજ એ આજે મોક્ષનું દ્વાર છે.

૩. **સ્વયંપ્રકાશાનંદ સ્વામી (૨૦/૬૦-૬૨)** બંગાળના એક નાના ગામમાં એક આશ્રમની ઓસરીએ એક રાત્રે વૈરાગી તીર્થવાસીઓની પરસ્પર વાત - સોરઠમાં જીવનમુક્તા પ્રગટ થયા છે - સમાધિ કરાવી ધામમાં મોકલે છે - ત્યાંજ અતિશય પ્રકાશ છવાય છે -મહંતને વિચાર 'જેની વાતમાં આવો અદ્‌ભુત પ્રતાપ તો તેમનામાં જરૂર અપાર ઐશ્વર્ય હશે. વિચારીને દસ બાર ચેલા સાથે દ્વારિકાની યાત્રાએ નીકળ્યા. રસ્તામાં લોજ ગામમાં શ્રીજીમહારાજ સ્વયં ભિક્ષા આપતા હતા. તેમનાં દર્શનથી મહંતને સમાધિ - સમાધિમાં અનેક ધામોના દર્શન સાથે અક્ષરધામમાં મહારાજને દિવ્ય સિંહાસન પર અનંત કોટિ મુક્તો અપાર દિવ્ય ઐશ્વર્યશક્તિએ યુક્ત જોયાં. દર્શનથી શાંતિ. સમાધિમાંથી જાગી શ્રીજીમહારાજ પાસે આવ્યા. કહ્યું આપ સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ નારાયણ, મને સેવામાં રાખો. તેમની પાસેની ૫૦૦ સોનામહોરો - ચેલાઓને આપી વિદાય કર્યા. તેઓ મહારાજ પાસે દીક્ષા - સ્વયંપ્રકાશાનંદ નામ પાડ્યું. તેઓ વૈરાગ્યની પરાકાષ્ઠાવાળા નિયમધર્મમાં પૂરા હતા. અનેક સ્થળે વિચરણ કરી સત્સંગ કરાવ્યો. સમાધિનિષ્ઠ હતા.મહારાજે ગ.અં.૨૪ના વચનામૃતમાં તેમના નિશ્ચય ને માહાત્મયના અંગની ખૂબ પ્રસંશા કરી છે.

અથવા

૪. **મછિયાવનાં ફઈબા (૭/૧૭-૧૮)** મછિયાવ ગામનાં ફઈબાને તેમના દીકરાની વહુ સાથે અણબનાવ થયો હોવાથી તેને પિયર મોકલી દીધી હતી. વહુનાં માતા-પિતા સત્સંગી હોવાથી તેમણે શ્રીજીમહારાજને આ બાબત સમાધાન કરાવવા વિનંતી કરી. શ્રીજીમહારાજ બસો સંતો તથા હરિભક્તો સાથે મછિયાવ જવા નીકળ્યા. રસ્તામાં વહુનું ગામ મેલણા આવતું હોવાથી મહારાજે ત્યાં જઈને વહુને પૂછયું કે અમે કહીએ તેમ કરશો ત્યારે તેણે પોતાની સાસુ તથા શ્રીજીમહારાજ જેમ રાજી હોય તેમ કરવા વચન આપ્યું. તેથી મહારાજ રાજી થયા. ફઈબાએ મછિયાવમાં ખૂબ ભવ્યતાથી મહારાજનું સ્વાગત કર્યું શીરા-પુરીની રસોઈ કરાવી હતી. મહારાજને ફઈબા ઘરમાં તેડી લાવ્યા. દાદર ચડતાં મહારાજે તેમને વહુને તેડાવવાની વાત કરી. ફઈબાએ તેનો તરત જ ઈન્કાર કરી દીધો. મહારાજને પૂર્ણપુરુષોત્તમ નારાયણ જાણતા હતાં છતાં સાસુ - વહુના ઝઘડામાં તમને સમજ ન પડે તેમ કહી દીધું. શ્રીજીમહારાજને આ હઠ ન ગમી. તેથી છેલ્લે કહ્યું તમે અમારી વાત નહિ માનો તો અમે તથા સંતો હરિભક્તો જમ્યા વિના ચાલ્યા જઈશું. ત્યારે ફઈબાએ જણાવ્યું કે તમે ધણી છો ફાવે તે કરો પણ આ વાત નહિ બને. મહારાજ ફઈબાની આવી હઠ જોઈને નારાજ થઈ ગયા અને જમ્યા વિના સંતો સાથે મછિયાવથી ચાલી નીકળ્યા.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

☞ નોંધઃ અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ભગવાનને પામવા માટે કઈ બે પાંખો હોવી જોઈએ ? (૨૨/૬૬)

જ. ભગવાનને પામવા માટે આજ્ઞા અને ઉપાસના બે પાંખો હોવી જોઇએ.

૨. રાજાભાઈને કોનો યોગ થતાં અંતઃકરણ રંગાઈ ગયું ? (૧૯/૫૮)

જ. રાજાભાઈને શ્રીજીમહારાજના પરમહંસોનો યોગ થતાં અંતઃકરણ રંગાઈ ગયું.

૩. ગૃહસ્થ સત્સંગીએ અતિથિનો આદર કેવી રીતે કરવો ? (૧/૧)

જ. ગૃહસ્થ સત્સંગીએ અતિથિનો આદર પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ભોજન અથવા સીધું આપીને કરવો.

(હિન્દીમાં અલગ જવાબ છે - भोजन, वस्त्रादि)

૪. અદ્‌ભુતાનંદ સ્વામીનો જન્મ કયા જિલ્લાના કયા ગામમાં થયો હતો ? (૪/૧૧)

જ. અદ્‌ભુતાનંદ સ્વામીનો જન્મ સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાના લખતર પાસે કડુ ગામમાં થયો હતો.

૫. ત્રણ પ્રકારનાં તીર્થોનાં નામ લખો. (૮/૨૨-૨૩)

જ. ત્રણ પ્રકારનાં તીર્થો : નિત્ય તીર્થ , ભગવદીય તીર્થ, સંત તીર્થ.

૬. સોમલા ખાચરના પુત્રો ધામમાં જતાં તેમણે શું કર્યું ? (૧૦/૨૭)

જ. સોમલા ખાચરના પુત્રો ધામમાં જતાં તેમણે પુત્ર વિયોગનો શોક ન કર્યો. કેવળ ભગવત્સુખની જ શ્રેષ્ઠતા સમજી ગરાસની જમીન શ્રીજીમહારાજને અર્પણ કરી દીધી, અને શ્રીજીમહારાજની અખંડ સેવામાં રહ્યા.

પ્ર.૫ નંદ રાજાએ આખી પૃથ્વીનું .... **(૨૭/૭૮-૮૦) - સ્વામીની વાત પૂરી કરી તેનું નિરુપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)**

☞ નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી લખી હોય તો - ૧ ગુણ, નિરુપણના - ૪ ગુણ.

'નંદ રાજાએ આખી પૃથ્વીનું ધન ભેળુ કર્યું ને પછી છેલ્લી વારે એમાંથી મોત થયું. ને ચિત્રકેતુ રાજાએ કરોડ સ્ત્રીયું ભેળી કરી ને છેલ્લી વારે તેમાંથી દુઃખ થયું ત્યારે મૂકી. તે માર્ગ જ એવો છે.'

આ જગતમાં સ્ત્રી અને ધન બેમાં સૌને સુખ જણાય છે. પણ અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અહીં બે દૃષ્ટાંત આપી આ જગતના સર્વે સુખ નાશવંત છે અને તેમાંથી અંતે દુઃખ જ આવે છે તે સમજાવે છે. નંદ રાજાએ આખી પૃથ્વીનું ધન ભેગું કરવાનો વિચાર - વારાહ ભગવાન પ્રસન્ન - એક હાડકું મેળવ્યું - હાડકાના પ્રતાપે દરિયામાં માર્ગ - દ્રવ્ય બધું ત્યાં મૂકી આવે - પ્રજા પાસેથી બધું ધન મેળવ્યું - ખાતરી કરવા એક દોકડામાં ઊંટ વેચવા કાઢ્યું - મુસલમાન બાઈના દીકરાએ ઊંટ લેવા હઠ - ઘોર ખોદાવી દોકડા કાઢી ઊંટ અપાવ્યું - રાજાને ખબર - બધી ઘોર ખોદાવી ધન લઈ લીધું. - નારદજી આ લોભ કાઢવા - રાણીને કહ્યું - આગલી રાણી પર હેત - સાંજે રાજા આવી જમવા બેઠા - રાણીએ રાજાના અંગરખામાંથી હાડકું કાઢી ચૂલામાં - પછી રાજાને વાત - જૂની રાણી પર હેત તેથી હાડકું રાખતા હતા - ચૂલામાં નાખી દીધું - રાજા દુઃખી - આઘાત - ગમે તેટલું દ્રવ્ય - કામ ન આવ્યું. ચિત્રકેતુને કરોડ સ્ત્રી - પુત્ર ન હોવાથી દુઃખ - અંગિરા ઋષિ પ્રસન્ન - યજ્ઞની પ્રસાદી - કૃતદ્યુતિ રાણીને આપી - પુત્ર થયો - બીજી રાણીઓને ઈર્ષા - બાળકને ઝેર - રાજાને જે રાણીઓ સાથે હેત - તે જ રાણીઓ દુઃખરૂપ થઈ - ત્યાગ કર્યો ત્યારે શાંતિ. અક્ષરમૂર્તિ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી સમજાવે છે કે જે કાંઈ સુખરૂપ જણાય છે તે અંતે દુઃખરૂપ થાય છે. એક ભગવાન જ સુખના સિંધુ છે. જેમાં દુઃખનો લેશ નથી. માટે ભગવાન અને સંતમાં જોડાવું પણ માયિક સુખમાં ક્યાંય લોભાવું નહિ.

પ્ર.૬ નીચે આપેલ વિષય માટે સૂચના મુજબ છ સાચા ક્રમ નંબર તથા તે સાચા ક્રમ નંબરને ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો. (કુલ ગુણ : ૬)

વિષય :- વચનામૃત (૧૨/૩૨-૩૩)

(૧) ફક્ત સાચા નંબરો :	૧	૩	૫	૬	૯	૧૧
(૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ :	૩	૬	૧૧	૧	૫	૯

સૂચના : (૧) ફક્ત સાચા નંબરોમાં તમામ છ નંબરો સાચા હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ પણ સંપૂર્ણ સાચો હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

નોંધ : (૧) ફક્ત સાચા નંબરો : જવાબમાં આપેલ અંક કોઈપણ ક્રમમાં લખેલ હોય પણ તમામ અંક સાચા હોય તો જ સંપૂર્ણ ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ : ઘટનાક્રમ ઉકેલપત્ર પ્રમાણે હોય તો જ સંપૂર્ણ સાચું ગણી ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો .

પ્ર.૭ નીચે આપેલા કીર્તન/અષ્ટક/જનમંગલનામાવલિ/શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

☞ નોંધ :- કીર્તન અડધું સાચું હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. જનમંગલસ્તોત્રમ્ : રાધાકૃષ્ણેષ્ટદૈવતાય નમ :, મરુત્સુતપ્રિયાય નમ :, કાલીભૈરવાદ્યતિભીષણાય નમ : જીતેન્દ્રિયાય નમ : , જીતાહારાય નમ : , તીવ્રવૈરાગ્યાય નમ : (૧૫/૪૬-૪૭)

૨. વહાલા તારી મૂરતિ અતિ રસરૂપ રસિક જોઈને જીવે રે લોલ.
વહાલા એ રસના ચાખણહાર છાશ તે નવ પીએ રે લોલ.
વહાલા મારે સુખસંપત તમે શ્યામ મોહન મન ભાવતા રે લોલ
આવો મારે મંદિર જીવનપ્રાણ હસીને બોલાવતા રે લોલ (૨૧/૬૪)

૩. श्रीवासुदेव-विमलामृतधामवासं नारायणं नरकतारण-नामधेयम् ।
श्यामं सितं द्विभुजमेव चतुर्भुजं च त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणं प्रपद्ये ॥ (૯/૨૪)

૪. **ગુજરાતી ભાષાંતર :** સ્થૂળ, સૂક્ષ્મ અને કારણ એ જે ત્રણ દેહ, તે થકી વિલક્ષણ એવો જે પોતાનો જીવાત્મા, તેને બ્રહ્મરૂપની ભાવના કરીને પછી તે બ્રહ્મરૂપે કરીને શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનની ભક્તિ જે તે સર્વકાળને વિશે કરવી. (૩૨/૯૧-૯૨)

(વિભાગ - ૨ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી, દશમી આવૃત્તિ, ફેબ્રુઆરી - ૨૦૧૩)

પ્ર.૮ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

☞ નોંધ : કોણ કહે છે - ૧ ગુણ, કોને કહે છે - ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે - ૧ ગુણ.

૧. ''અમે તો સર્વોપરી પુરુષોત્તમ નારાયણ છીએ.'' (૬/૧૯)

➫ મહારાજ - સંતોને (મુક્તાનંદ સ્વામી, આનંદ સ્વામી ને)

➫ સારંગપુરમાં રાસ રમતા અટકીને મુક્તાનંદ સ્વામી અને આનંદ સ્વામીને પૂછ્યું : 'એવા સદ્‌ગુરુ કોણ ?' ત્યારે સંતો એ કહ્યું 'મહારાજ ! એવા સદ્‌ગુરુ તો આપ જ બીજું કોણ ?' ત્યારે મહારાજ પોતાની સાચી ઓળખ આપતાં કહે છે.

૨. ''બૃહસ્પતિ સમા વક્તા થશે અને ભાગવત્‌ધર્મનું પ્રસારણ કરશે.'' (૧/૨)

➫ જ્યોતિષી - ભોળાનાથને

➫ ભોળાનાથે જ્યોતિષીને બોલાવી પુત્રના જન્માક્ષર કરાવ્યા, ત્યારે સર્વપ્રકારે ગ્રહનો ઉત્તમ યોગ જોઈને જ્યોતિષી એ કહ્યું.

૩. ''હું તમને મહારાજની આ પ્રસાદીની ડગલી આપું છું.'' (૧૭/૩૨)

➫ દેવાનંદ સ્વામી - સ્વામીને (ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને)

➫ સ્વામીએ શ્રદ્ધાપૂર્વક કરેલી સેવાથી દેવાનંદ સ્વામીને સારું થઈ ગયું. ત્યારે સ્વામીની સેવાથી રાજી થયેલા દેવાનંદ સ્વામી કહે છે.

પ્ર.૯ નીચે આપેલાં વાક્યોમાંથી કોઈ પણ <u>ત્રણ</u> વિષે કારણ લખો. (નવેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૯)

૧. આત્માનંદ સ્વામીએ સ્વામીને પત્તરની પ્રસાદી ન આપી. (૪૨/૬૮-૬૯)

જ. ભાઈ આત્માનંદ સ્વામી ૧૧૬ વર્ષના થયા. છતાં મહારાજ તેમને ધામમાં કેમ તેડી જતાં નથી ? તેવું તેમણે સ્વામીશ્રીને પૂછયું ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું મહારાજનું સ્વરૂપ સમજવામાં કસર રહી જતી હશે એમ કહી શ્રીજીમહારાજ સર્વોપરી, સર્વ અવતારના અવતારી પુરુષોત્તમનારાયણ છે. બ્રહ્મરૂપ થયા વિના તેમની ભક્તિનો અધિકાર મળતો નથી, વગેરે ઉપાસના સંબંધી વાતો વચનામૃતની સાખે સમજાવી. સ્વામીનાં વચને આત્માનંદ સ્વામીને મહારાજના સ્વરૂપનો યથાર્થ નિશ્ચય થયો. સ્વામીનો પણ મહિમા સમજાયો. સ્વામીએ હંમેશ મુજબ આત્માનંદ સ્વામી પાસે પત્તરની પ્રસાદી માગી ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું 'અવળી ગંગા ન હોય !' આજ સુધી મેં અજાણમાં મારા પત્તરની પ્રસાદી તમને આપી પણ આજે તમારો જેમ છે તેમ મહિમા સમજાયો છે.

૨. હંસરાજ પટેલે પોતાની અવળાઈનું ફળ અનુભવ્યું. (૪૧/૬૭-૬૮)

જ. ભાયાવદરના હંસરાજ પટેલના દીકરા વસ્તાને ભગવાન ભજવાની ઈચ્છા હતી. તેણે પિતાને સાધુ થવાની વાત કરી. જે હંસરાજ પટેલને ગમ્યું નહિ. તેઓ જૂનાગઢથી પરાણે વસ્તાને ઘેર લઈ ગયા. તેના પગમાં લાકડાની હેડ્યમાં નાખી ઓરડામાં પૂરી તાળું મારી દીધું. વસ્તો તો 'સ્વામિનારાયણનું' ભજન કરતાં સ્વામીને સંભારવા લાગ્યો. સ્વામી ત્યાં પ્રગટ થયા. વસ્તાએ જૂનાગઢ લઈ જવા વિનંતી કરી અને વસ્તો નિરાવરણ થઈ જૂનાગઢ પહોંચી ગયો. 'વસ્તાને પાછો તેડી જવા હંસરાજ જૂનાગઢ આવ્યા ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : 'વસ્તાને ભગવાન ભજવા ઘો, તમારે બીજા ત્રણ દીકરા છે. વસ્તો ભગવાન ભજશે તેમાં તમનેય ભાગ મળશે.' 'વસ્તો દેહ મૂકી દેશે તો શું કરશો ?' છતાં હંસરાજ માન્યા નહિ. રાત્રે વસ્તાને તાવ આવ્યો અને દેહનો ત્યાગ કર્યો. આમ, હંસરાજ પટેલને પોતાની અવળાઈનું ફળ અનુભવ્યું.

૩. સૌ સંતોએ સ્વામીને કહ્યું કે અમારું બોલ્યું માફ કરજો. (૪૮/૭૭-૭૮)

જ. સંવત ૧૯૨૨ના ચૈત્રી પૂનમના સમૈયામાં સૌએ સ્વામીને ઠપકો દેવાનું વિચાર્યું. કરુણાનંદ બ્રહ્મચારીએ સભામાં કહ્યું : ' આ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પ્રભુ થયા છે, ભગવાનની જેમ પૂજાય છે પણ તેમને કેમ કોઈ કાંઈ કહેતું નથી ? ' શુકમુનિએ પણ સૂર પૂરાવતાં કહ્યું : 'મને કોઈએ શુકજી કહેવો નહિ અને આ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને બધા અક્ષર કહે છે પણ તેમને કોઈએ અક્ષર કહેવા નહિ.' ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : 'પ્રભુ તો એક શ્રીજીમહારાજ છે, બીજા કોઈથી પ્રભુ થવાશે નહિ. આપણે તો સાધુ છીએ. પણ જેટલામાં રાજાનું રાજ્ય, તેટલામાં રાણીનું રાજ્ય હોય. જેવો રાજાનો હુકમ ચાલે, તેવો રાણીનો હુકમ પણ ચાલે અને જેવો ભગવાનનો પ્રતાપ, તેવો સાધુનો પણ પ્રતાપ કહેવાય.' આ સાંભળી કોઈ બોલી શક્યા નહિ. એક સીંજીવાડાના પ્રભદાસે કહ્યું : 'આ રીતે સ્વામીને કહેવામાં શું કોઈની લાયકાત છે ?' એટલામાં કોઈ આચાર્ય ભગવત્પ્રસાદજી મહારાજને બોલાવી લાવ્યું. આરતીનો સમય થયો હોવાથી સૌ દર્શને ગયાં. પછી અદ્‌ભુતાનંદ સ્વામી, શુકસ્વામી તથા પવિત્રાનંદ સ્વામીએ સ્વામીને પોતાના આસને બોલાવી પૂજા કરી, ધોતિયાં ઓઢાડ્યાં અને સાકરનો પડો મૂકીને કહ્યું : 'સ્વામી ! અમારું બોલ્યું માફ કરજો.'

૪. મહારાજે સ્વામીને દૂધ પર રહેવાની આજ્ઞા કરી. (૧૦/૨૪-૨૫)

જ. સંવત ૧૮૭૦ની સાલમાં દાદાખાચરના પિતા એભલખાચર ધામમાં ગયા. તેથી તેમના કારજ નિમિત્તે રોજ સાટા, જલેબીની રસોઈ દરબારમાં થતી. મહારાજ પંડે સૌ સંતોને પીરસવા નીકળતા. સ્વામી પણ પંગતમાં બેઠા હોય. તે તો મહારાજની મૂર્તિનું સુખ લેતાં જે પત્તરમાં પડે તે જમી જાય. મહારાજે સંતો સાથે સ્વામીને પણ ખૂબ જમાડ્યા. વધુ પ્રમાણમાં ખાંડ ખવાતાં થોડા દિવસમાં સ્વામીનું શરીર પીળું પડી ગયું અને પાચનશક્તિ ઘટી ગઈ. ફક્ત દૂધ પેટમાં ટકવા લાગ્યું. એટલે મહારાજે તેમને દૂધ ઉપર રહેવાની આજ્ઞા કરી.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ પણ <u>બે</u> વિષે મુદ્દાસર નોંધ લખો. (બારેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૮)

૧. સોરઠનો સત્સંગ (૪૪/૭૧-૭૨) આચાર્ય મહારાજ સ્વામી સાથે સોરઠ દેશમાં ફરવા નીકળ્યા. ત્યારે રસ્તામાં આચાર્ય મહારાજના ગાડાનો એક બળદ લૂલો થયો. એટલે મહારાજના પાર્ષદોને સ્વામીએ બાજુના ગામમાં મોકલ્યા ને પોતાનું નામ દઈ બળદ માંગી લાવવા કહ્યું. પણ પાર્ષદોએ ગામમાં જઈ મહારાજના નામે બળદ માંગ્યા. તેથી કોઈએ તેમની વાત ન સાંભળી. ત્યારે પાર્ષદોને સાંભરી આવ્યું અને સ્વામીનું નામ દીધું. એટલે એક પટેલ પોતાની સારામાં સારી બળદની જોડી લઈને દોડતા આવ્યા. સ્વામીને પગે લાગી એક સારો બળદ કૃષ્ણાર્પણ કર્યો. સ્વામીએ ના પાડી, એટલે પટેલ કહે તમારી ગાડીએ જોડાયેલ બળદ ઉપર અમારાથી ધૂંસરી ન મૂકાય. પટેલના ગયા પછી પાર્ષદોએ ગામમાં બનેલી વાત આચાર્ય મહારાજને કરી. એટલે રઘુવીરજી મહારાજે સ્વામીને કહ્યું, ''જેને સત્સંગ નથી તે તમારું નામ સાંભળી આટલું અર્પણ કરે છે, તો સત્સંગી તમને શું ન અર્પણ કરે ?'' આ સાંભળી સ્વામી કહે, ''મહારાજ ! આ જૂનાગઢની ખેંગાર વાવ સોરઠના સત્સંગીઓના માથા વડે ભરવી હોય તો ભરી દઉં, એવો સત્સંગ સૌને સમજાવ્યો છે.'' **નોંધ :- ઉપરનો પ્રસંગ તો મુખ્ય છે. તે હોવો જ જોઈએ, પણ કોઈ પરીક્ષાર્થીએ આ સાથે જલા ભક્તનો પ્રસંગ લખ્યો હોય તો પણ સાચું આપવું.** ''હેત હોય તો પણ વિશ્વાસ કેમ ન હોય ? સ્વામીનું વચન ન માને.''

૨. ગુણાતીત વાતું (૨૯/૫૦-૫૧) ગોપાળાનંદ સ્વામી કહેતા અહો ! સ્વામી તો સાક્ષાત્ અક્ષરબ્રહ્મનો અવતાર એટલે તેમને

વેદની તંતી આડી આવે જ નહિ. નિત્યાનંદ સ્વામી કહેતાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામી વાતોએ કરીને પંચવિષયનાં મૂળ કાપે છે. નિત્યાનંદ સ્વામી કહેતાં : તમે તો જોગી છો માટે તમારી વાતો તો સૌને સદે જ. સ્વામીએ ડોશીના બળદની વાત કરતાં કહ્યું : મારો ખીલો લજવીશ નહિ. આપણે આજ્ઞા-ઉપાસનામાં ગુડિયું વાળીએ તો મહારાજનો ખીલો લાજે. જે દિવસે સ્વામી ધર્મામૃત, નિષ્કામ શુદ્ધિ વગેરે ગ્રંથોનાં પ્રમાણ લઈ ત્યાગ, વૈરાગ્ય અને ધર્મનિયમની આકરી વાતો કરતા ત્યારે કેટલાક સાધુઓને ત્યાગની ખુમારી ચડી જતી અને ખટરસનો ત્યાગ કરી દેતા - સ્વામી આવી ગુણાતીત વાતું કરતા.

નોંધ :- વિસ્તૃતીકરણ વિદ્યાર્થીના જવાબ અનુસાર

૩. **મુંજો સૂરુ સત્સંગી થયો (૩૧/૫૩-૫૪)** લીલાખા ગામનો ચારણ મુંજો સૂરુ દારૂ-માંસના ભક્ષણથી પાપી ને હિંસક બની ગયો હતો. સ્વામી એક વાર તેના ગામ પધાર્યા ત્યારે તેને બોલાવ્યો ને ઉપદેશ આપતાં કહ્યું ‘અફીણ એક કલ્પ સુધી, ભાંગ ત્રણસો કલ્પ સુધી અને દારૂ, માંસ હજાર કલ્પ સુધી તેના પીનારને નરકમાં નાખે છે. બ્રહ્મા પણ સુરાપાન કરે તો અશુદ્ધ બની જાય છે. ત્યારે મુંજાએ કહ્યું આ તમારી વાતો બ્રાહ્મણ, વાણિયા માટે હશે. અમે તો શાસ્ત્રનાં પોથાંને અદ્ધર લટકાવી રાખીએ છીએ. ત્યાં જ સ્વામીની દૃષ્ટિ પડવાથી તેને સમાધિ થઈ. અત્યંત ત્રાસદાયી નરક યાતના તેણે નજરે નિહાળી. સ્વામીએ તેને જગાડ્યો તેને ખૂબ પશ્ચાત્તાપ થયો. સ્વામીના ચરણમાં પડી માફી માંગતા કહ્યું સ્વામી ! જમપુરીનું દુઃખ સાચું છે. મારે આવી જમપુરીમાં જવું ન પડે તેવી દયા કરો ! સ્વામીએ તેને વર્તમાન ધરાવી, કંઠી પહેરાવી. એક વાર સ્વામી વગડામાં રાત રોકાયા હતા ત્યારે એક ભરવાડ આવી પૂછવા લાગ્યો, ‘ઓલ્યા મુંજા સૂરુના ગુરુ તમે ?’ તમે તો અમને ન્યાલ કરી દીધા. મુંજો જ્યારે અમારાં બકરાં કે ઘેટાંનાં ટોળામાં પડતો, ત્યારે કેટલાંય બકરાં ને ઘેટાં ઉપાડી જતો. જ્યારથી તમે એને સત્સંગી કર્યો ત્યારથી એનો ત્રાસ મટી ગયો. તમે ખરા સાધુ. આજથી તમે મારા ગુરુ. તે સ્વામિનારાયણ બોલી શકતો નહિ પણ ‘ગુણાનંદ’ બોલીને માળા ફેરવતો.

પ્ર.૧૧ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

☞ **નોંધ :- અડધા સાચા જવાબના ગુણ આપવા નહીં.**

૧. સ્વામીને કેવા પાત્રને જ્ઞાન આપવું હતું ? (૪૬/૭૪)

જ. સ્વામીને કોઈ ઉત્કૃષ્ટ શ્રદ્ધાવાન પાત્રને જ્ઞાન આપવું હતું.

૨. વંથળીને મારગે ચાલતાં સ્વામી શું બોલ્યા ? (૫૦/૮૦)

જ. ‘આ રસ્તે જ્યારે જ્યારે નીકળીએ છીએ ત્યારે મહારાજ સાંભરે છે.’

૩. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી કેવી સ્થિતિમાં ક્યાં સુધી નેવા નીચે ઊભા રહ્યા ? (૭/૨૦-૨૧)

જ. અર્ધભીંજાયેલી સ્થિતિમાં, શીતળ પવનથી ધ્રુજતાં મોડી રાત સુધી ત્યાં ઊભા રહ્યા.

જ. (**હિન્દીમાં અલગ જવાબ છે** - स्वामी तो बरसात में भीगते हुए देर रात तक खड़े रहे.)

૪. સ્વામીને હનુમાનવાળા દરવાજે કોણ મળ્યું ? (૨૧/૩૮)

જ. સ્વામીને હનુમાનવાળા દરવાજે મહારાજ મળ્યા.

૫. સ્વામીની ઉપદેશની શૈલી કેવી હતી ? (૧૧/૨૫)

જ. સ્વામીની ઉપદેશની શૈલી સચોટ અને વેધક હતી.

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ટૂંકમાં વર્ણવી ભાવાર્થ લખો. (બારેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૪)

☞ **નોંધ : (૧) આ જ ભાવાર્થ હોવો જરૂરી નથી. પરીક્ષકે વિષયને અનુરૂપ ભાવાર્થ છે કે નહીં તે જાતે નક્કી કરીને તેના ગુણ આપવાના છે. પ્રસંગ વર્ણનનાં ૩ ગુણ અને ભાવાર્થનો ૧ ગુણ. (૨) જે પ્રસંગમાં એકથી વધારે પ્રસંગ આવતા હોય ત્યાં પરીક્ષાર્થીએ કોઈ પણ એક પ્રસંગ લખ્યો હોય તો પણ પૂરા ગુણ આપવા.**

૧. **નીલ વાંદરું (૮/૨૧)** સં. ૧૮૬૯માં દુકાળ પડવાથી મહારાજે મુક્તાનંદ સ્વામીને બસો સંતોના મંડળ સાથે સુરત મોકલ્યા હતા. આ મંડળમાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પણ હતા. સંતોના ઉતારા ની સામે ખંડિયેર મકાનમાં એક નીલ વાંદરું કોઈએ બાંધ્યું હતું. વાંદરાની ચંચળતાને કારણે સૌની દૃષ્ટિ તે વાંદરા પર જતી. રાત્રે કથાપ્રસંગે મુક્તાનંદ સ્વામીએ સૌ સંતોને કહ્યું, ‘જુઓ, આપણી ઈન્દ્રિયો કેવી ચંચળ છે. તે આપણને છેતરે છે. સામેના મકાનમાં વાંદરું છે તે તરફ દૃષ્ટિ કરવાની આપણે જરૂર નથી છતાં આપણામાંથી બધાની દૃષ્ટિ ત્યાં ગઈ હશે. જેમણે આ વાંદરા સામે ન જોયું હોય તે ઊભા થાય.’ એક ગુણાતીતાનંદ સ્વામી જ ઊભા થયા. મુક્તાનંદ સ્વામીને અતિશય આશ્ચર્ય થયું. બસો સાધુમાં વૃત્તિના નિરોધવાળા તો એક તમે જ નીકળ્યા. મારી પણ એકવાર ત્યાં નજર ગયેલી. સ્વામીને મહારાજની મૂર્તિ સિવાય અંતરમાં બીજું કાંઈ હતું જ નહીં.

ભાવાર્થ : આપણે સજાગ ન રહીએ તો ઈન્દ્રિયો ચંચળ છે, તે છેતરે છે. ભગવાનના માર્ગેથી પાછા પાડે છે. સમર્થ ગુરુ મળે, તેમની આજ્ઞામાં રહીને પુરુષ પ્રયત્ન કરીએ તો જ ઈન્દ્રિયોની ચંચળતા પર નિયમન આવે છે.

૨. **કીડીઓ વૈકુંઠમાં (૪/૯)** ખેતરે જતાં વશરામ સુથારે એક રાફડામાંથી લાખો કીડીઓ નીકળતા જોઈને તેમને વિચાર આવ્યો કે

'આ જીવોને અત્યારે સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ નારાયણ તથા તેમનું ધામ અહીં બિરાજમાન હોવા છતાં તેમનો યોગ શી રીતે થાય ? તેમને વિચાર આવ્યો અને આકાશમાં નજર માંડી ત્યાં તો વૈકુંઠમાંથી અનેક વિમાનો આવ્યા અને તે વિમાનોમાં કીડીઓ ચતુર્ભુજરૂપ ધારણ કરી સદ્‌ગતિ કરી ગઈ. વશરામભાઈને ખૂબ આશ્ચર્ય થયું. ઘરે આવી તેમણે મહારાજને વાત કરી ત્યારે મહારાજે કહ્યું : 'અમારે કરોડો જીવનાં કલ્યાણ કરવાં છે. તમારા આ ગામમાં અમારું અક્ષરધામ આ મૂળજી ભક્ત રૂપે પ્રગટ થયા છે તેથી તમે જેટલા સંકલ્પ કરશો તે અમે પૂરા કરીશું. આજે તો તમે કીડીઓ માટે આવો સંકલ્પ કર્યો, પરંતુ જો આખા બ્રહ્માંડના જીવો માટે આવો સંકલ્પ કર્યો હોત તો આખા બ્રહ્માંડના જીવોનો પણ મોક્ષ થઈ જાત.'

ભાવાર્થ : મહારાજ અનંત જીવોના કલ્યાણ માટે આ પૃથ્વી ઉપર પધાર્યા છે. કરોડો મનવાર ભરવાની વાત પણ કરી છે. એટલે તેમણે કલ્યાણના વાવટા છૂટા મૂક્યા છે. એટલે હરિભક્તોએ કરેલા સંકલ્પે પણ જીવોનું કલ્યાણ કર્યું છે.

પ્ર.૧૩ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✔) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

☞ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૧, ૪ (૨૬/૪૬) ૨. ૧, ૩ (૨૫/૪૪-૪૫) ૩. ૧, ૪ (૪૫/૭૩) ૪. ૨, ૪ (૨૪/૪૨)

પ્ર.૧૪ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

☞ નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. **નિર્માનિતા :** ધોળેરાના મહંત સ્વામી વાસુદેવચરણદાસને કાંઈક વ્યાવહારિક કારણસર મૂંઝવણ થતી હતી. (૩૩/૫૯)

૨. **શ્રીહરિ સાથે પ્રથમ મેળાપ :** સંવત ૧૮૫૭ના કાર્તિક સુદ એકાદશીએ રામાનંદ સ્વામીએ, નીલકંઠવર્ણીને ભાગવતી દીક્ષા આપવાનું નક્કી કર્યું. (૩/૭)

૩. **આજ્ઞાધારક :** અથાણાંની ત્રણ બરણીઓ, સતીગીતાનું પુસ્તક, એક સુંદર સાદડી તથા બરફીની માટલી વગેરે લઈ સ્વામી તૈયાર થયા. (૯/૨૪)

૪. **જૂનાગઢમાં મંદિરનો આરંભ :** ગોપાળાનંદ સ્વામી વગેરે સદ્‌ગુરુઓની હાજરીમાં સંવત ૧૮૮૨ના વૈશાખ સુદ ત્રીજને દિવસે સ્વામીના હસ્તે જ જૂનાગઢમાં મંદિરનું ખાતમુહૂર્ત થયું. (૨૨/૪૦)

૫. **સત્સંગમાં અક્ષરબ્રહ્મનું પ્રવર્તન :** મહારાજના સ્વધામગમન પછી નાજા જોગિયા સાધુ થયા હતા. તેમનું નામ ઘનશ્યામદાસ રાખ્યું હતું. (૩૦/૫૨)

૬. **પ્રૌઢ પ્રતાપ :** સંવત ૧૯૧૧માં આચાર્ય રઘુવીરજી મહારાજે વરતાલમાં ચાતુર્માસ નિમિત્તે કથાપ્રસંગ યોજ્યો. (૩૨/૫૬)

☞ સમાપ્ત ☜